

A XI. Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia

Klerikus és laikus együttműködése a plébánián a hatályos jog szerint

Vezetőtanár:

Dr. Holló László

Római Katolikus Teológia kar
tanszékvezető

Készítette:

Kulpinszky Eleonóra
Római Katolikus Teológia Kar
Teológia-magyar szak IV. év.

Kolozsvár,

2008. május 23-24.

Tartalom:

Bevezetés	3
1. Isten népének joga a Kódexben	3
<i>1.1. A krisztushívők általános kötelességei és jogai.....</i>	<i>3</i>
2. Kik a világi krisztushívők és mi a feladatuk?	8
3. Kik a klerikusok és mi a feladatuk?	9
4. Klerikusi és laikus hivatások az egyházban.....	10
<i>4.1. A világiak jogképességének feltételei .....</i>	<i>11</i>
<i>4.2. A hivatalra való jogképességből fakadó jogok és kötelezettségek .....</i>	<i>12</i>
5. A plébánia fogalma a II. Vatikáni Zsinat szerint.....	13
<i>5.1. A plébániára vonatkozó néhány jogszabály .....</i>	<i>13</i>
<i>5.2. A plébánia vezetése.....</i>	<i>14</i>
<i>5.3. A hívek közös felelősségvállalásának plébániai szervei.....</i>	<i>14</i>
<i>5.4. Az egyháztanács.....</i>	<i>15</i>
Befejezés	18
Felhasznált irodalom.....	19

Bevezetés

Az első részben bemutatom és értelmezem a Codex Iuris Canonici azon jogszabályait, amelyek az összes krisztushívőre vonatkoznak. A második részben az előzőek tükrében értelmezem azokat az előírásokat, amelyek biztosítják a laikusok számára a különböző tevékenységeket az egyházi közigazgatásban és a plébániai munkában. Mindezek tisztázását fontosnak tartom annak érdekében, hogy a pap és hívek az együttműködés zászlaja alatt újrászervezzék és újraélesszék a plébániai életet. A II. Vatikáni Zsinat által szorgalmazottakat: a laikusok bevonását az egyházi élet tevékenységébe úgy látom megvalósíthatónak, hogyha pap és hívő tisztában van azzal a joggal és kötelességgel - és az ebből fakadó felelősséggel -, amelyet az egyházi törvény biztosít, illetve előír számukra. Természetesen kitérek az aktuális eseményekre, a Jakubinyi György érsek által kibocsájtott rendeletre az egyháztanács mandátumának megújításáról. Erre alapozva ismertetem a gyulafehérvári római katolikus plébániák igazgatási szabályzatát is.

1. Isten népének joga a Kódexben

Az egész egyházjog Isten népének joga, mégis a hatályos *Egyházi Törvénykönyv* a II. könyvének *Az Isten népe* címe azzal magyarázható, hogy itt különösen is a személyeknek Isten népében betöltött szerepéről és hierarchikus közösségben való együttműködéséről van szó. Ezért az egyház kormányzatának szerkezetét is ez a könyv írja le.¹

A CIC második könyve az Isten népe címet viseli. Ez a könyv a 204–746. kánonokat foglalja magában. A II. könyv három részre van felosztva. Az első rész (a 204–329. kánonok) a krisztushívőkkel foglalkozik, a második rész (a 330–572. kánonok) az egyház hierarchikus felépítésével és a harmadik rész (az 573–746. kánonok) pedig a megszentelt élet intézményeivel és az apostoli élet társaságaival foglalkozik.

1.1. A krisztushívők általános kötelességei és jogai

Mit jelent a krisztushívő? A 204. k. alapján krisztushívőnek mondjuk azon személyeket, amelyek meg vannak keresztelve (a keresztségben Krisztus testének tagjaivá lettek), különbségtétel nélkül. A kánon nem tartja szem előtt a személyes hitbéli meggyőződést vagy annak hiányát, hanem a lét rendjében végbemenő (ontológiai) alapvető változásra alapoz, amely a keresztség természetes következménye. A kánon az 1. §-ban a

---

¹ Az egyházi törvénykönyv, Bp. 2001, 214.

krisztushívők közötti egyenlőséget² a Krisztusi hármaskörben – pap, próféta és király – látja, amint azt a Lumen Gentium 32. pontjában is megfogalmazták a zsinati³ atyák: „Egyenlő a tagok méltósága, mert Krisztusban újjászülettek. Közös az istengyermekség kegyelme, közös a hivatásuk a tökéletességre. Egy az üdvösségük, egy a reményük és osztatlan a szeretetük. Krisztusban és az egyházban tehát nincs egyenlőtlenség sem faji, sem nemzeti alapon, sem társadalmi helyzet vagy nemek dolgában...”⁴

Az alapvető egyenlőség elvét a 208. k. kifejezetten is kimondja és a fent idézett zsinati passzust veszi alapul: „Krisztusban való újjászületésük folytán az összes krisztushívők között méltóságuk és cselekvésük tekintetében valódi egyenlőség uralkodik, így mindnyájan együttműködnek Krisztus testének építésére, ki-ki a maga állapotának és feladatának megfelelően.”⁵

Tisztáznunk kell két kifejezést a 208. kánonból, a *méltóság* és a *cselekvésben való egyenlőséget*. Az *egyenlő méltóság* jogilag az egyenlő személyiséget, jogalanyiságot jelenti, azaz minden megkereszteltre egyenlőképpen vonatkozik az összes krisztushívők kötelességei és jogai. A krisztushívők *egyenlők a cselekvésben* abból adódóan, hogy mindnyájan Krisztus testének építésére⁶ hivatottak. Az egyenlőség után beszélnünk kell a különbözőségekről is. Ezek az egyházi rend szentségének valóságán alapulnak,⁷ azaz állapotbeli, jogállásbeli különbségek és ebből kifolyólag az ezekhez tartozó kötelezettségekben és jogokban különböznek a krisztushívők egymástól. Az LG beszél a lényegben való különbségről is: „A hívők egyetemes papsága pedig és a szolgáló, azaz a hierarchikus papság egymáshoz van rendelve, jóllehet a lényegben különbözik egymástól, és nemcsak fokozatban: mert egyikük is, másikuk is a maga külön módján részesedik Krisztus egyetlen papságában.”⁸ Az ide vonatkozó 207. k. 1. §. kimondja, hogy: „Az egyházban isteni rendelés folytán vannak szent szolgálatot teljesítő személyek, akiket a jogban klerikusoknak is nevezünk; a többiek pedig világiaknak is hívjük.” Az isteni rendelésre vezethető vissza a szent szolgálatot teljesítő (felszentelt) személyek (ministri sacri) léte és ennek a következménye a klerikusok és

² „Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség.”, Ef 15,5.

³ Amikor zsinatról beszélek mindenütt a II. Vatikáni Zsinatot értem, ahol nem, ott jelzem, hogy melyikre gondolok.

⁴ LG 32. A II. Vatikáni Zsinat dokumentumainak idézési helye: *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Szent István Társulat, Budapest 2000.

⁵ CIC 208. k.

⁶ 1Kor 12.

⁷ ERDŐ Péter, *A világiak munkája a plébánián*, Távtatok, 12-13 (1993), 632.

⁸ LG 10.

laikusok közötti különbség. Az egyházi rend szentségében való részesülés szempontjából tehát a krisztushívők két csoportra oszlanak: klerikusokra (felszentelt, azaz szent szolgálatot teljesítő személyek) és világiakra.⁹ Tehát két állapotról (státusról) beszél a CIC: klerikusi és világi állapotról. De ebben a két állapotba kerülő hívők nem szakadhatnak teljesen szét, hanem együtt kell működniük, amint azt az Ad gentes 21. pontja is hangsúlyozza: „Az egyház nincs igazán megalapítva, nincs igazi élete és nem tökéletes jele Krisztusnak az emberek között, ha – a hierarchia mellett – nincs meg a világi hívők komoly és dolgos rétege.” Az 1917-es Kódex (107. k.) a különbségre tette a hangsúlyt, azaz: „isteni rendelés folytán vannak az egyházban a világiaktól különböző laikusok”.¹⁰

Térjünk vissza kis időre a 204. kánonhoz. Az 1. §., amint már láthattuk a lelki és láthatatlan elemét hangsúlyozza a krisztushívők közösségének. A 2. §. viszont kimondja azt is, hogy a krisztushívők közössége nem csupán lelki társaság, hanem látható, hierarchikus társaság is. A paragrafus így hangzik: „Ez az egyház ebben a világban, mint alkotmányos és rendezett társaság a katolikus egyházban áll fenn, vagyis a Péter utóda meg a vele való közösségben élő püspökök által kormányzott egyházban.” Nem szabad azt gondolnunk ezek után, hogy a 204. kánon első és második paragrafusa szemben áll egymással, ellenkezőleg: „bár szervezetén kívül is megtalálható a megszentelődés sok eszköze és sok igazság; ezek mind Krisztus egyházának tulajdonát képező adományok, a katolikus egység ösztönzői.”¹¹ Az egyház egységét a 204. k. 1–2. §. együttesen adja és nem lehet kiragadni és „csak ezt vagy csak azt” értelmezni azzal a szándékkal, hogy a megfelelő magyarázatot az éppen aktuális álláspontunk védelmére állítjuk.

A 205. k. meghatározza azokat a kötelekeket, amelyek nélkül a megkeresztelt nincs teljes közösségben és kapcsolatban a katolikus egyházzal, azaz Krisztussal. Ez a három, külsőleg megállapítható és igazolható jel a következő: a hitvallás, a szentségek és az egyházkormányzat.

A 209-229. kánonok foglalják magukba **az összes krisztushívők kötelelességeit és jogait**. Ezen kánonok értelmében kötelesek: a közösséget megőrizni az egyházzal abban, ahogyan és amit cselekednek (209. k. 1. §.); betartani a kötelelességeiket úgy az egyetemes egyház, mint a saját részegyházuk felé (209. k. 2. §.); állapotuknak megfelelően szent életet

---

⁹ Az egyházi törvénykönyv, 218.

¹⁰ KERÉKES László, *Egyházi alkotmányjog*, Gyulafehérvár 1995, 13.

¹¹ LG 8.

élni és az egyház erősödését és megszentelődését előmozdítani (210. k.); tenni azért, hogy az örömhír minden korban és az egész világon minden emberhez eljusson (211. k.); felelősségük tudatában keresztény engedelmisséggel¹² követni, amit Krisztus képviselői a hit tanítóiként kijelentenek vagy az egyház vezetőiként elrendelnek (212. k. 1. §.); kötelességük és joguk is az egyház javát illető dolgokban véleményt nyilvánítani tudásuk, szakértelmük és tekintélyük alapján (212. k. 3. §.).

Joguk van: szükségleteiket (lelkieket főképpen) feltárni a papok előtt (212. k. 2. §.); segítséget kapni a paptól a lelki javakból és a szentségekből (213. k.); a szentmisét saját rítusuk szerint végezni, de csak ha az jóvá van hagyva a tanítóhivatal által (214. k.);¹³ a lelki életet saját formában élhetni meg, de csak oly módon ha az összhangban van az egyház tanításával – inkulturáció (214. k.); társaságokat – jótékony vagy vallásos - alapítani és vezetni, azzal a céllal, hogy a keresztény hivatást előmozdítsák és ennek érdekében összejöveteleket is rendezhetnek (215. k.); állapotuknak és helyzetüknek megfelelően saját kezdeményezéseikkel előmozdítani és támogatni az apostoli tevékenységet. Ez a jogosultság a krisztusi hármasküldetésből ered. De a jog azt is előírja, hogy ezen kezdeményezések csak akkor nevezhetők „katolikusnak”, ha az egyházi hatóság által el vannak ismerve (216. k.).

Joguk van még részesedni a keresztény nevelésben, az emberi személy kialakítása, az üdvösség titkának megismerése és megélése érdekében (217. k.). Erről a nevelésről a plébánosnak kell gondoskodnia például az ünnepeken tartandó homília és hitoktatás útján, különös figyelmet szentelve a gyerekek és fiatalok nevelésének (528. k.). Ehhez a munkához igénybe veheti a plébániára beosztott klerikusok, főként a hitoktatók munkáját (776. k.). A 229. k. is kimondja, hogy a világi krisztushívők jogosultak a tanítás megismerésére, hogy a keresztény tanítás szerint élhessenek, azt hirdetni és szükség esetén megvédeni képesek legyenek.

Azoknak, akik a szent tudományokkal¹⁴ (a vallással kapcsolatos tudományok: erkölcs, vallástörténet stb.) foglalkoznak, joguk van szabadon kutatni. Tanításukat elő is adhatják akár írásban, akár előadás illetve más kommunikációs csatorna segítségével, de mindezt csakis akkor, ha az engedelmisség megmarad (megőrzi az egységet) az egyházi tanítóhivatal irányában (218. k.). A Gaudium et spes zsinati dokumentum is szorgalmazza az új kutatásokat a hittudomány terén, ugyanis a technika és különböző tudományok kutatásainak eredménye

---

¹² Nem azért kell engedelmeskedni, mert parancsoltak valamit, hanem mert törvényesen parancsolták. Az engedetlenség a CIC szerint büntetendő cselekmény. (1371. k.)

¹³ Ezen rítus gyakorlását a püspök köteles lehetővé tenni (383.k. 2. §.).

¹⁴ Nem a tárgy önmagában szent, hanem tárgyával párosuló módszere, Az egyházi törvénykönyv, 224.

újabb kérdéseket vetnek fel a vallással kapcsolatban és „Ezenkívül arra ösztönzik őket, hogy igazodva a hittudományok saját módszereihez és követelményeihez, folyton-folyvást keressék a módját, hogy az addiginál alkalmasabban közölhessék a tanítást korunk embereivel”.¹⁵ Ez a kánon kevésbé ismert a krisztushívők körében, inkább azok élnek ezzel a jogukkal, akik a teológiát felsőbb fokon tanulják.¹⁶ A tapasztalati tudományok kutatására (antropológia, politika, gazdasági elméletek, pszichológia stb.) az egyház nem rendelkezik küldetéssel, de azoknak a krisztushívőknek, akik ezekkel a tudományokkal foglalkoznak, kötelességük, hogy védjék Isten képmását, az embert és Isten képét az emberben. Ebben az esetben az egyház tudásának és erejének a forrása maga az Evangélium.¹⁷

A krisztushívőknek jogukban áll életállapotukat minden kényszersztől mentesen megválasztani (219. k.). Általánosnak és nagyon megengedőnek tűnik a 219. k., de ez nem jelenti azt, hogy teljes szabadságot ad a jog a krisztushívőnek arra, hogy bármilyen életállapotot választhat tetszése szerint (pl.: a pap házasságot, bármely világi a klerikusságot stb.). Azt sem jelenti ez a kánon, hogy akinek joga van rá, felveheti az egyházi rend szentségét, hiszen ehhez szükséges a tanítóhivatal kiválasztása. A törvénykönyv három állapotra (status) ad szabályozást: 1.) klerikusi: Az 1026. k. értelmében senkit sem szabad kényszeríteni a szent rend felvételére, viszont ha valaki alkalmas a felvételre, akkor nem szabad őt visszatartani. 2.) szerzetesi: a 643. k. 4. §.-nak értelmében, aki erőszak vagy félelem hatására lesz novicius érvénytelen a felvétele. A 656. k. 4. §. szerint az ideiglenes fogadalmat félelem, megtévesztés vagy erőszak nélkül tegyék le a szerzetesjelöltek. 3.) házassági: érvénytelen az a házasság, amely kényszer hatására köttetik (1103. k.).

A jog biztosítja a krisztushívőknek a magán szféra védelmét, így az illető jó hírét senki sem sértheti meg (220. k.). A magánszféra védelméhez való jog a személyiségi jogok területének egy része. A kánon egyedül a jó hírnév védelmére tér ki, mint azt a GS-ben is olvashatjuk „a személy fölötte áll mindennek, jogai és kötelességei pedig egyetemesek és sérthetetlenek.”¹⁸

Abban az esetben, ha egy krisztushívőt perbe fognak jogában áll az illetékes egyházi fórumon a kihallgatásra és a védelmezésre (221. k. 1.§.); olyan ítélezési módra, amely figyelembe veszi a méltányosságot és a jog előírásait (221. k. 2. §.); hogy csakis a törvény előírásai szerint alkalmazzák rájuk a kánoni büntetéseket (221. k. 3. §.).

---

¹⁵ GS 62.

¹⁶ *Commento al Codice di Diritto Canonico*, Pontifica Università Urbaniana, Roma 1985, 123.

¹⁷ ŐRSY László, *Az egyház küldetése és az evilági társadalom*, in: *Vigilia* 60 (1995), 25.

¹⁸ GS 26.

A fennebbieket a következőképpen is feloszthatjuk:¹⁹

1. keresztény életalakítás
2. tevékeny részvétel az egyház életébe
3. tájékozottsághoz és szabad véleménynyilvánításhoz való jog
4. bizonyos tisztségek (keresztstülő, egyházközségi elnök), konkrét feladatok lelkiismeretes végzése
5. egyesületi jog

Ezeket, a minden krisztushívőt megillető kötelességeket és jogokat szem előtt tartva értelmezem a plébániához tartozó krisztushívők jogai és kötelességeit minek előtte megvizsgálom a világi krisztushívők kilétét és azt, hogy milyen feltételekkel tölthetnek be egy egyházi hivatalt.

2. Kik a világi krisztushívők és mi a feladatuk?

A LG 31. pontja szerint az egyház világi hívőn az összes keresztényt érti az egyházi rend és az egyházban jóváhagyott szerzetesség tagjainak kivételével.²⁰

A zsinat szorgalmazza a világi hívők, azaz a laikusok bevonását az egyház tevékenységébe. Mindezt arra alapozza, hogy a krisztushívők részesei Krisztus papi, prófétai és királyi tisztének és ebből kifolyólag aktív szerepük van az egyház életében és működésében.²¹ Azért tartja a zsinat nagyon szükségesnek a munkájukat, mert „nélküle a legtöbb esetben nem lehet teljesen eredményes a lelkipásztorok apostolkodása”.²² A zsinat arra buzdítja a hívőket, hogy szokják meg a pappal szoros egységben végezni az egyházközségi munkát.²³

II. János Pál pápa így nyilatkozik erről a kérdésről: „Az Egyház üdvözítő küldetése nem csupán azon szolgák által valósul meg, akik az egyházi rend szentségében részesültek, hanem a világi krisztushívők révén is; ők ugyanis megkeresztelt állapotuk és sajátos hivatásuk erejében, mindenki a maga mértéke szerint részt vesznek Krisztus papi, prófétai és királyi tiszttségében. A lelkipásztoroknak tehát el kell ismerniük és elő kell segíteniük a világi

---

¹⁹ A Személyi József által használt felosztást megtartom, de korszerűsítettem. lásd. SZEMÉLYI JÓZSEF, *Egyházjog I.*, Bp. 1982, 87.

²⁰ LG 31.

²¹ AA (Apostolicam Actuositatem) 9.

²² U.o.

²³ U.o.

krisztushívők szolgálatait, hivatalait és feladatait, mivel *ezek szentségi alapja a keresztség, a bérmálás, és sok esetben a házasság szentsége*. Valahányszor tehát az Egyház szükséglete vagy java megkívánja, a lelkipásztorok az egyetemes jog szabályai szerint, a világi krisztushívőkre bízhatnak bizonyos tevékenységeket, melyek, jóllehet kötődnek a lelkipásztorok saját feladataihoz, mégsem követelik az egyházi rend szentségi karakterét. Mindazonáltal ilyen *tisztségek gyakorlása nem teszi a krisztushívőt lelkipásztorrá*, a szolgálat ugyanis nem a tisztségből, hanem a szentelésből fakad.”²⁴

Krisztus mondja „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők” (Jn 15,5). Ez a szentírási kép sokféle módon fordul elő, de elsősorban Isten népének misztériumát jelöli.²⁵ Éppen ezért a világi hívek nem csupán egyszerű munkások, akik a szőlőben dolgoznak, hanem magának a szőlőnek a részesei, azaz „szőlővesszők vagyunk, Krisztus a szőlőtő, s elszáradunk, ha nem eleven vele a kapcsolatunk.”²⁶ Ez a kapcsolat pedig csakis akkor tartható fent, ha mindenki hűségesen kiveszi részét a munkából.

„Nagy teológiai és emberi érzékenységet kíván annak megtalálása, hogy ki-ki a maga módján, hogyan veheti ki a részét – mondjuk egy plébánián belül – az Egyház közösségi tevékenységében.” – mondja Erdő Péter.²⁷ Mindezek ellenére mégis nézzük meg azokat a tevékenységi köröket, azokat a feladatokat, amelyeket a törvény biztosít és előír. De mindennek előtt szólnunk kell még a klerikusok kilétéről is.

3. Kik a klerikusok és mi a feladatuk?

Az Egyházban a kormányzóhatalom hordozói külön osztályt vagy rendet alkotnak (status clericalis), akiket egyházi személyeknek vagy klerikusoknak nevezünk.²⁸

Az egyházi rend szentségére vonatkozó jogszabályok a CIC IV. könyvének I. részben a VI. cím alatt az 1008. és a 1054. kánonok között található.

A Lumen Gentium zsinati dokumentum megfogalmazza a mindenkor pap feladatát: „Az, akit a szolgálati papságra szenteltek fel, szent hatalmával kialakítja és kormányozza a papi népet, Krisztus képviselőjében bemutatja az eukarisztikus áldozatot, az egész nép nevében ajánlva azt fel Istennek.”²⁹ A klerikusok, a laikusoktól való sajátos megkülönböztető

²⁴ II. János Pál megnyilatkozásai, Pápai dokumentumok (1978-2005), Szent István Társulat, Bp. 2005, 665.

²⁵ Vö. SZABÓ Ferenc, *A világiak hivatása és küldetése az egyházban*, in: Szolgálat 81 (1989), 59.

²⁶ MUHER, Siegfried, *Laikus, légy az, ami vagy!*, in: Szolgálat 71 (1985), 45.

²⁷ ERDŐ Péter, *Plébánia, egyházközség, közösség*, in: Teológia 1997 (1-2 szám), 15.

²⁸ BÁNK József, *Kánoni jog I.*, Szent István Társulat, Budapest 1960, 458.

²⁹ LG 10.

vonása a papi testületbe való tartozás az 1008. k. alapján. A kánon a következő: „Az egyházi rend szentsége által isteni rendelés folytán a krisztushívők közül egyesek eltörölhetetlen jegyet kapnak, és ezzel szent szolgálatra rendelt személyekké válnak, vagyis olyanokká, akik arra vannak szentelve és rendelve, hogy fokozatuknak megfelelően Krisztusnak, a főnek személyében teljesítsék a tanítói, megszentelői és kormányzói feladatot, és így pásztor módjára gondoskodjanak Isten népéről”. A különböző klerikusi jogokról nem áll módomban szólni, nemcsak a kánonok sokasága miatt, hanem azért is, mert csak érintőlegesen térek ki a klerikusra, mint plébánosra az egyházközség vezetője.

4. Klerikusi és laikusi hivatalok az egyházban

A hatályos Törvénykönyv a hivatal olyan fogalmát vezette be, amely lehetővé teszi azok, világiak általi betöltését is. A 145. k. 1. §. így szól: „Egyházi hivatal bármely akár isteni, akár egyházi rendeléssel tartós³⁰ jelleggel alapított feladatkör, melyet lelki cél érdekében kell gyakorolni.” és a továbbiakban a 2. §. pontosítja a kijelentést „Az egyes egyházi hivatalokkal járó kötelességeket és jogokat vagy maga a hivatalt létrehozó jog határozza meg, vagy az illetékes hatóságnak az a határozata, mely a hivatalt létesíti, és egyben rábízta valakire.” A jelen jogszabály, szemben az 1917-es Kódexel nem kívánja meg a meghatározásban, hogy a hivatallal járjon a rendi vagy a joghatósági hatalom gyakorlása.³¹ Ez azt jelenti, hogy hivatala most már nem csak klerikusnak lehet szemben a korábbi gyakorlattal.

Erdő Péter azt mondja, hogy nem lehet éles határt húzni a csak kizárólag papi és csak kizárólag világi tevékenységek között, mert van egy fajta átfedés, átjárhatóság a kettő között: „Ha a felszentelt személyek szent szolgálatához tartozó bizonyos tevékenységeket megfelelő felhatalmazással rendelkező világiak végeznek, akkor maga ez a tevékenység már nem minősíthető ebben a szaknyelvi értelemben „szent szolgálatnak”, hanem egyszerűen szolgálatnak vagy hivatalos egyházi tevékenységnek kell mondanunk.”³²

³⁰ Ez azt jelenti, hogy akkor is létezik a feladatkör, ha éppen üresedés van.

³¹ ERDŐ Péter, *Hivatalok és közfunkciók az egyházban*, Szent István Társulat, Bp. 2003., 47.

³² ERDŐ Péter, *Az egyházjog teológiája*, Szent István Társulat, Budapest, é.n., 111-112.

4.1. *A világiak jogképességének feltételei*

A 228. kánon nem jogról, hanem jogi alkalmasságról (*habiles sunt*) beszél,³³ de rendelkezik arról, hogy milyenek kell lennie annak a laikusnak, akit valamilyen **egyházi hivatalra** alkalmaznak:

- a) a jogképesség a személy alkalmasságából adódik. A kánon a szent pásztorokat jelöli ki arra, hogy megítéljék ezt az alkalmasságot. Ez azt jelenti, hogy nincsen szorosan vett alanyi joguk a hivatalra, csupán jogilag alkalmasak rájuk.³⁴
- b) az alkalmasságot három jelzővel illeti a 228. k. 2. §.-a: megfelelő tudás, józanság, tisztesség
- c) a hivatalnak olyannak kell lennie, hogy azt világi betölthesse³⁵

A 229. k. 3. §. alapján világiak jogképesek a **szent tudományok oktatására**, ennek feltétele az alkalmasság előírásainak betartása és az egyházi hatóságtól való megbízás, de a vallásos nevelés mindenkinek feladata, legfőképpen a szülőknek.

A 230. k. rendelkezik a világiak liturgikus szertartásra való felvételéről. Ez a kánon a liturgikus szolgálat három típusát különbözteti meg:

- 1) **állandó szolgálatok**: a lektori és akolitusi tevékenységeket foglalják magukban, amelyeket liturgikus szertartással adnak fel. Ezek állandó jellegűek és csakis férfiak nyerhetik el, ha megvan a megfelelő életkoruk és a megszabott adottságuk. A szükséges életkort a püspöki kar határozza meg. (230. k. 1. §.)³⁶
- 2) **alkalmi feladatok** a következők: felolvasó, kommentátor (szertartásmagyarázó), kántor stb. Ezek a feladatok ideiglenes jellegűek, átadásuk nem liturgikus formában történik és akár nők is megkaphatják. (230. k. 2. §.)³⁷
- 3) **rendkívüli feladatok** lehetnek például a liturgikus imák vezetése, a 766. k. értelmében a prédikáció (de nem a homília), a 861. k. 2. §. értelmében a keresztesítés, a 910. k. értelmében az áldoztatás, az 1112. k. 2. §. értelmében pedig az esketés is. Egyes esetekben külön megbízás kell, mint például az esketés

³³ Vö. Az egyházi törvénykönyv, 230–231.

³⁴ KERÉKES László, *Egyházi alkotmányjog*, Gyulafehérvár 1995, 33.

³⁵ ERDŐ Péter, *Hivatalok és közfunkciók az egyházban*, Szent István Társulat, Bp. 2003., 53.

³⁶ KERÉKES László, *Egyházi alkotmányjog*, Gyulafehérvár 1995, 35.

³⁷ Az egyházi törvénykönyv, 323.

esetében, máskor viszont a jog maga adja a felhatalmazást, mint például a keresztelés esetében. Ezeknek a feladatoknak a gyakorlását előfeltételezi a pap (felszentelt személy) hiányát, valamint a szükséghelyzetet.

Ahol a kánon megengedi, célszerű és fontos, hogy világi szakemberek is helyet kapjanak, lehetőleg főállásban: közgazdász, jogtanácsos, levéltári szakértő, műépítész, informatikus stb.³⁸

4.2. A hivatalra való jogképességből fakadó jogok és kötelezettségek

Vannak olyan vélemények, hogy az alkalmasnak talált laikus elutasíthatja a neki felajánlott hivatalt. A zsinat és az összes krisztushívőre vonatkozó 212. k. azonban ellentmond ennek. A zsinat Krisztus mindhalálíig tartó engedelmisségét veszi alapul, amikor ezeket mondja: „A világi hívők, mint minden Krisztushívő, keresztény engedelmisséggel készségesen fogadják el mindazt, amit a felszentelt pásztorok Krisztus képviselőiként, mint tanítók és vezetők kimondanak az egyházban.”³⁹ Ez nem képezi vita tárgyát a klerikusok esetében, mivel a 274. k. 2. §. határozottan kimondja: „Hacsak törvényes akadály nem mentesíti őket, a klerikusok kötelesek elfogadni és hűségesen teljesíteni azt a feladatot, amit ordináriusuk rájuk bízott.”

A hivatalba felvett világinak a 231. k. 2. §. értelmére joga van a „tisztos” díjazáshoz és arra, hogy megfelelő társadalombiztosításban és egészségügyi ellátásban részesüljenek. Ez a kánon ellenben nem írja felül a 230. k., amely értelmében a lektornak és az akolitusnak nem jár díjazás. A díjazással kapcsolatban a kánon tesz egy kitételt „a világi jog előírásait is megtartva”, amely az állami munkajoggal kapcsolatos és ebből kitűnik az is, hogy bizonyos esetekben a hivatalokról szóló kánonjog és a világi jog közötti feszültségek szinte szükségszerűek.⁴⁰

---

³⁸ Zsinati Könyv, 215 old.

³⁹ LG 37.

⁴⁰ ERDŐ Péter, *Hivatalok és közfunkciók az egyházban*, Szent István Társulat, Bp. 2003, 65.

5. A plébánia fogalma a II. Vatikáni Zsinat szerint

Az 1917-es Codex a plébániát, mint hivatalt, mint intézményt fogalmazta meg és nem min a hívek összességét, tehát nem mondták ki, hogy személyekből, emberekből álló jogi személy. Plébánián a II. Vatikáni Zsinat előtt azt a hivatalt, mások azt az a területi egységet értették, amely a plébános vezetése alá tartozott.⁴¹

A II. Vatikáni Zsinat a plébániát tartja a hívők legfontosabb közösségnek, mert valamiképpen az egész egyházat teszi jelenvalóvá.⁴² Erdő Péter azonban felteszi a kérdést, hogy miért nem nevezhetjük a plébániát a szó teljes értelmében Egyháznak? Azért nem, mert hiányzik belőle a teljes szentségi teljesség, ami az ekkleziológiai teljességhez⁴³ szükséges. Éppen ezért a plébániát nem nevezhetjük helyi Egyháznak, hanem csak azt mondhatjuk róla, hogy az „egyházmegye része”.⁴⁴

5.1. A plébániára vonatkozó néhány jogszabály

A plébánia és annak működésére vonatkozó jogszabályok a CIC II. könyvének (Isten népe) II. részében (Az egyház hierarchikus felépítése) a II. szakasz (A részegyházak és csoportjaik) VI. fejezetében található a 515. és a 552. kánonok között.

Az 515. k. 1. §. meghatározza a plébánia mibenlétét: „A plébánia a krisztushívőknek a részegyházon belül állandó jelleggel megalapított közössége, melynek lelkipásztori gondozását, a megyéspüspök felügyelete alatt, plébánosra bízzák, aki annak saját pásztora.” Az egyházmegyék és részegyházak plébániákra való osztása kötelező.⁴⁵

A plébánia meghatározása után a jog rögtön leszögezi a 515.k. 3.§.-ban, hogy a törvényesen alapított plébánia 'ipso iure' (magánál a jognál fogva) jogi személyiséggel rendelkezik. Az 532. k. kijelenti, hogy minden jogügyletben a plébánia képviselője a plébános, akinek feladata felügyelni, hogy a plébánia javait az előírt kánonok (1281-1288 k.) szerint kezeljék.

---

⁴¹ ERDŐ PÉTER, *Plébánia, egyházközség, közösség* in: Teológia 1997 (1-2 szám), 9.

⁴² SC 42.

⁴³ Az ekkleziológiai teljesség abban áll, hogy megvan benne a hét szentségből álló szentségi struktúra, a püspöki ordóval.

⁴⁴ Vö. ERDŐ PÉTER, *Plébánia, egyházközség, közösség* in: Teológia 1997 (1-2 szám), 15.

⁴⁵ CIC 374 k. 1. §.

5.2. *A plébánia vezetése*

A plébánia fogalmából eredően annak vezetője a plébános, akit a püspök nevez ki (519. k.). Ellenben a jog ismer más vezetési formát is, mint azt, hogy egyetlen papra, mint plébánosra bízzák.⁴⁶

1. **papi közösségre bízás.** Előfordulhat az az eset, hogy a lelkipásztori teendőket egy plébánián vagy több plébánián több papra kell bízni. Ez minden különlegesség nélkül lehetséges, a jog (517. k. 1. §.) csupán csak egy dolgot köt ki a jog, hogy a papok közül „egyikük a lelkipásztori munka végzésének irányítója legyen, vezesse az együttes tevékenységet, és feleljen érte a püspök előtt”. Viszont ha a megyéspüspök a paphiány miatt szükségesnek tartja, bízzon meg a lelkipásztori munka megkönnyítése érdekében egy diakónust vagy más pappá nem szentelt személyt vagy személyek közösségét, ugyanakkor „nevezzen ki egy papot, aki a plébános hatalmával és felhatalmazásaival felruházva a lelkipásztori gondozást irányítja” (517. k. 2. §.). Ezek a papok kötelesek a helyben lakásra, megszervezni a pro populo misék rendjét, ahogyan azt a 543. k. 1-2. §-a előírja. A plébánia jogi képviselője Ezek közül a papok közül csak az irányító lehet.

2. **diakonusa vagy világitra bízás.** Az 517. k. 2. §-a előírja, hogy a püspök paphiány esetében rendelheti el ezt a vezetési formát, de csak a „lelkipásztori gondozásban” vehetnek részt. Mivel ezek a személyek nem papok nem képesek mindannak az elvégzésére, mint a plébános éppen ezért a püspök köteles kinevezni egy papot is aki a lelkipásztori gondozást irányítja.

5.3. *A hívek közös felelősségvállalásának plébániai szervei*

Mivel a plébánia a hívek közössége, különös hangsúlyt kapnak azok a szervek, melyek a plébánia tagjainak együttes felelősségvállalását valósítják meg.⁴⁷ Ezekről rendelkezhet az egyetemes jog, de a részleges egyházjog is. A zsinat is szorgalmazza az együttműködés intézményes keretét a plébániai tevékenységek segítése érdekében: „A lehetőséghez képest minden egyházmegyében szervezzék meg a tanácsokat, amelyek az egyház apostoli tevékenységét segítik az ígehirdetésben és a megszentelésben, a karitatív, társadalmi és egyéb

---

⁴⁶ ERDŐ Péter, *Egyházi alkotmányjog*, Jel kiadó, Bp. 1996, 134.

⁴⁷ U.o. 135.

területeken is; fontos, hogy a papok és a szerzetesek itt is együttműködjenek a világiakkal.”⁴⁸

Két vezetési szerv lehetséges:

1. *gazdasági tanács* (537. k.): ennek megléte minden plébánián kötelező és az egyetemes jog valamint a megyéspüspöktől kibocsájtott szabályok szerint működik. A plébániai gazdasági tanácsba (*consilium a rebus oeconomicis*) a megyéspüspöktől kapott szabályok szerint lehet valakit beválasztani. A tanácsnak az a szerepe, hogy segítse plébánost a plébániai javak kezelésére, de nincsen döntéshozatali jogkörük,⁴⁹ tehát plébános részéről történt vagyongazdálkodási intézkedések érvénye nem függ e tanács döntésétől, csak a püspök engedélyétől.⁵⁰ Tevélegesen közreműködést nyújthat ez a tanács például a leltár, a költségvetés és a számadások elkészítésében.
2. *pasztorális tanács* (536. k.): létesítése nem kötelező és csak akkor jön létre, ha a megyéspüspök a papi szenátus meghallgatása után szükségesnek tartja. Azok tartoznak a tagjai közé, akik hivataluknál fogva részt vesznek a lelkipásztori munkában, ezen felül a krisztushívők és, mint vezető a plébános. Feladatuk segítséget nyújtani a lelkipásztori munka előmozdítására. Ez a tanács a megyéspüspök által kiadott szabályok szerint működik és csak tanácsadói joga van.

Ezek a tanácsok intézményes formát biztosítanak a hívőknek, hogy éljenek a 212. k. 3. §. adta lehetőségekkel, amely szerint véleményüket kinyilváníthatják az egyház javát érintő dolgokról. Ezt hangsúlyozza a II. Vatikáni Zsinat is, amikor a következőket mondja: „Tudásukhoz, illetékességükhöz és rátermettségükhöz mérten szabadságukban áll, sőt olykor kötelességük is, hogy véleményt nyilvánítsanak az egyház javát illető dolgokban.”⁵¹ Erre nagyon jó alkalom például a püspöki vizitáció (396. k.).

5.4. Az egyháztanács

Egyházmegyénkben a gazdasági és pasztorális tanácsok feladatait évszázados hagyomány alapján az egyháztanács tölti be.⁵² Az egyházmegyei zsinat is tárgyalt az egyháztanácsok létrejöttének szükségességéről és a következő rendelkezést hozták: „A

---

⁴⁸ AA 26.

⁴⁹ ERDŐ PÉTER, *Egyházi alkotmányjog*, Jel kiadó, Bp. 1996, 135.

⁵⁰ KUMINETZ Géza, *A rendkívüli vagyongazdálkodási intézkedés a CIC szerint*, in: *Teológia* 1998 (3-4. szám), 40.

⁵¹ LG. 37.

⁵² 382-2008. Az egyháztanács mandátumának megújítása, Forrás:

<http://www.hhrf.org/gyrke/korlevelek/08-3.htm#8>. 2008.05.12.

lelkipásztorkodó papság lehetőleg szolgálatot és felelősséget vállaló egyháztanács megszervezését mozdítsa elő. El kell kerülni, hogy kizárólag a lelkipásztor döntsön és feleljen az egyházközség ügyeiért.”⁵³ Jakubinyi György érsek 2008/382 leiratában felkéri a plébánosokat, hogy mozdítsák elő a plébániájukon az egyháztanács újjászervezését, mert „javára válik a közösségnek, és a lelkipásztornak is segítséget nyújt az egyházközségi gondok intézésében.”⁵⁴

A Gyulafehérvári egyházmegyében Bálint Lajos érsekségének idején „A gyulafehérvári római katolikus plébániák igazgatási szabályzata” 1993. szeptember 1.-től lépett hatályba. Az egyháztanács megválasztása az egyházközségi közgyűlés hatáskörébe tartozik. Ez a szabályzat kimondja, hogy az egyháztanács tagjai lehetnek megválasztottak és kinevezettek; a választás a közgyűlés hatáskörébe tartozik; tagja lehet minden 25 és 70 év közötti tagja a plébániának (aki a plébánia területén lakik, nincs kizárva a szentségek közösségéből; gyakorló katolikus; évi hozzájárulással segíti a plébánia fenntartását). A szabály nem tesz különbséget a nemek között, azaz a nők nincsenek kizárva a tagság alól. Létszámukat illetően ezer hívőig 6 és 12 tag lehetséges, majd minden ötszáz hívő után egy vagy kettő. Hivatalukból adódóan automatikusan az egyháztanács tagjai: a segédlelkész (ha több van, akkor közülük egy); a kántor; a hitvallásos iskolaigazgatója; a világi hitoktatók választott képviselője; hitbuzgalmi csoportok, karitatív szervezetek és az ifjúság egy-egy képviselője. A megválasztást követő vasárnapon a szentmise keretén belül történik az eskütétel. Az újonnan létrehozott egyháztanácsnak három évig tartó mandátuma van, ha időközben valaki meghal vagy kimarad, akkor a póttagok lépnek a helyükre. A tagság megszűnik, ha az illető lemond, háromnál több alkalommal nem vesz részt az gyűléseken vagy pedig már nem tudja teljesíteni vállalt körülményeit.⁵⁵

Az egyháztanács munkája több területre is kiterjed. Hatáskörükbe tartozik a lelki, karitatív és hitbuzgalmi élet támogatása a plébániai egyesületek képviselőiből kinevezett tagok útján, mint például Caritas, Nőszövetség stb.; a betegek, a segélyre szorulókat valamint a azoknak a tanulóknak a számbavétele, akik vallásoktatásra kötelezettek; különböző médiaeszközökön keresztül a közösséggel kapcsolatos információ terjesztés, mint katolikus lapok, kiadványok terjesztése; a felügyelet a templomi rendre.

⁵³ *Zsinati könyv*, Gyulafehérvári főegyházmegye, Kolozsvár 2001, 121.

⁵⁴ 382-2008. Az egyháztanács mandátumának megújítása, Forrás: <http://www.hhrf.org/gyrke/korlevelek/08-3.htm#8>. 2008.05.12.

⁵⁵ Vö. Gyulafehérvári Püspöki iratok, 1291/10cs-1993, *A gyulafehérvári római katolikus plébániák igazgatási szabályzata*, 7-8.

Az egyháztanács keretében működő gazdasági tanácsnak feladatai: a költségvetések megszavazása és a számadások elkészítése; a plébánia ingóságainak levéltári nyilvántartása; az egyházi épületek adásvétele az Egyházmegyei hivatal jóváhagyásával⁵⁶; külön bizottság létrehozása a temetők és az egyházi épületek gondozására⁵⁷; határozat a javításokról, építési tervekről; a számvizsgáló bizottság útján a bevételek, kiadások, templomi gyűjtések, fizetések, illetékek könyvelésének ellenőrzése; határozat a kántor és az adminisztratív személyek alkalmazásáról; az adminisztratív személyek és a kántor munkájának felügyelete.⁵⁸ Ezekbe a munkákba olyan hívek is bevonhatók akik nem tagjai az egyháztanácsnak.

Az egyháztanács elnöke a plébános, akinek kötelessége az egyháztanácsgyűlést egy évben legalább kétszer (év elején és év végén) összehívni, amelyet imával kell megnyitni. A gyűlést írásban kell összehívni (melyben szerepelnek a napirendi pontok) legalább 24 órával a megkezdés előtt. Akkor döntésképes a gyűlés, ha a tagoknak fele plusz egy jelen van, a határozatokhoz pedig az egyszerű szótöbbség szükséges, de a szavazás megejthető közfelkiáltással vagy titkos szavazással is. Ezekről a gyűlésekről mindig kell írni jegyzőkönyvet (a jelenlevők névsorát is kell tartalmaznia), amelyet aláír az elnök, a jegyző és a két hitelesítésre kijelölt egyháztanácsos.⁵⁹

A fentebbiek tudtában látnunk kell azt, hogy van mód a plébániai élet újjászervezésére, de ehhez szükséges a helyes egyháztudat kialakulása a hívők lelkébe, amely magával hozza a közös felelősségtudatot és felelősségvállalást,⁶⁰ mert Krisztus testének tagjaiként tudatosítanunk kell a betöltött szerep értékét, hogy a test egészséges legyen. A helyi közösségek jelene és jövője abban áll, hogy sikerül-e a klerikusnak és a laikusnak egymásra találnia, egymásban partnert, munkatársat és munkaközösséget találni.⁶¹ Hogyha ennek tudatában vagyunk mi hívők, akkor lassú és türelmes munkával a szokás-vallásosságot át tudjuk formálni tudatos, személyes döntésen alapuló vallásossággá.

---

⁵⁶ CIC 1281. k.

⁵⁷ CIC 1280. k.

⁵⁸ GYÉL, *A gyulafehérvári római katolikus plébániák igazgatási szabályzata*, 9.

⁵⁹ U.o. 9.

⁶⁰ CSANÁD Béla, *Plébániák 2000-ben*, in: *Teológia* 18 (1984), 10.

⁶¹ Vö. SZÉLL Margit, *A Teológia beszélgetése Póka György püspökkel*, in: *Teológia* 18 (1984), 30.

Befejezés

Áttekintve a laikusok feladatvállalásának lehetőségeit az egyházi hivatalokban és a plébánián egyaránt, következő összefoglaló megjegyzéseket tehetem.

A világiak feladatvállalása, nagy mértékben könnyíti a pap lelkipásztori munkáját, tulajdonképpen ez az egyik alapelve az egyházi közigazgatásnak is. Erre már az ősegyházban is volt példa, gondoljunk csak Pál segítőtársaira, Priscillára és Aquilára (ApCsel 18,18). Fontos az együttműködés, a közös munka Isten szőlőjének kellőképpen gondozása érdekében. De felmerülhet bennünk a kérdés, hogy a szervezeti újjászervezés által elindul-e az a folyamat a közösségben, hogy „testvéri közösség” legyen, mert mindhiába a köteleességek és jogok tudatosítása, hogyha hiányzik belőle az imádságos lelkület, a szeretettel való egymásra figyelés. Egy plébánia közösségé alakulásának egyik fontos feltétele, hogy maga a vezető, a lelkipásztor közösségi ember legyen, hogy tudjon testvériesen irányítani és együtt dolgozni. A másik feltétele pedig az, hogy a közösség tagjai természetfölötti, evangéliumi kapcsolatra törekedjenek, hogy alapelvük legyen Jézus nevében és szeretetében összejönni.⁶²

---

⁶² Vö. TOMKA Ferenc, *Plébánia – Missziósközösség*, in: *Teológia* 18 (1984), 17.

Felhasznált irodalom:

Egyházi dokumentumok:

1. Az egyházi törvénykönyv, Bp. 2001.
2. *II. János Pál megnyilatkozásai*, Pápai dokumentumok (1978-2005), Szent István Társulat, Bp. 2005.
3. *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai*, Szent István Társulat, Budapest 2000.
4. Gyulafehérvári Püspöki iratok, 1291/10cs-1993, *A gyulafehérvári római katolikus plébániák igazgatási szabályzata*, 7-11.
5. Ó- és Újszövetségi Szentírás, Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest 1997.
6. *Zsinati könyv*, Gyulafehérvári főegyházmegye, Kolozsvár 2001.
7. <http://www.hhrf.org/gyrke/korlevelek/08-3.htm#8>.

Szakkönyvek:

1. BÁNK József, *Kánoni jog I.*, Szent István Társulat, Budapest 1960.
2. *Commento al Codice di Diritto Canonico*, Pontifica Università Urbaniana, Roma 1985.
3. ERDŐ Péter, *Az egyházjog teológiája*, Szent István Társulat, Budapest, é.n.
4. ERDŐ Péter, *Egyházi alkotmányjog*, Jel Kiadó, Budapest 1996.
5. ERDŐ Péter, *Hivatalok és közfunkciók az egyházban*, Szent István Társulat, Bp. 2003.
6. KERÉKES László, *Egyházi alkotmányjog*, Gyulafehérvár 1995.
7. SIPOS István, *Az új egyházi törvénykönyv - főbb vonásai és újítási -*, Pécs 1918.
8. SZEMÉLYI József, *Egyházjog I*, Bp. 1982.

Folyóiratok:

1. CSANÁD Béla, *Plébániák 2000-ben*, in: *Teológia* 18 (1984).
2. ERDŐ Péter, *Plébánia, egyházközség, közösség* in: *Teológia* 1-2 (1997).
3. ERDŐ Péter, *A világiak munkája a plébánián*, *Távlatok*, 12-13 (1993).
4. KUMINETZ Géza, *A rendkívüli vagyonkezelési intézkedés a CIC szerint*, in: *Teológia* 1998 (3-4. szám).
5. ŐRSY László, *Az egyház küldetése és az evilági társadalom*, in: *Vigilia* 60 (1995).

6. SIEGFRIED Muher, *Laikus, légy az, ami vagy!* in: Szolgálat 71 (1985).
7. SZABÓ Ferenc, *A világiak hivatása és küldetése az egyházban*, in: Szolgálat 81 (1989).
8. SZÉLL Margit, *A Teológia beszélgetése Póka György püspökkel*, in: Teológia 18 (1984).
9. TOMKA Ferenc, *Plébánia – Misszióközösség*, in: Teológia 18 (1984).